

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове и учебната дейност
на гл. ас. д-р ХРИСТО ПАВЛОВ ПАВЛОВ,
представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
„доцент” в професионално направление 3.6. „Право”, специалност
„Криминалистика”, обявен в ДВ, бр. 30 от 03.04.2018 г. за нуждите на
Центъра по юридически науки при Бургаския свободен университет

Разработил: проф. д.ю.н. ЮЛИЯ ДОНЧЕВА БОЯДЖИЕВА,
Научноизследователски институт по криминалистика и криминология при
МВР (1972–2010 г.), Българска асоциация по криминология (1986 г. до момента),
професионално направление 3.6. „Право”, специалност „Криминология”

Настоящото становище е изготвено въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от Бургаския свободен университет (БСУ) (ДВ, бр. 30 от 03.04.2018 г.) и на интернет страницата на Университета за нуждите на Центъра по юридически науки (ЦЮН) при БСУ. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, Правилника за развитието на академичния състав в БСУ и Допълнителните изисквания, посочени в Приложение 2 към него. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

За участие в обявения конкурс документи е подал **един кандидат: гл. ас. д-р Христо Павлов Павлов** от Програмния съвет по "Публично право и теория и история на правото" при ЦЮН на БСУ.

Христо Павлов е завършил специалност „Право” в Бургаския свободен университет през 2006 г. От 2008 г. е на преподавателска работа в БСУ като асистент (2008–2015 г.) и главен асистент (от 2015 г. до момента) по криминалистика.

През 2014 г. защитава докторска дисертация по криминалистика като докторант на самостоятелна подготовка във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър” на тема „Версията като метод при разследването” с научен ръководител проф. д.ю.н. Йонко Кунчев.

1. Обща характеристика на научната продукция на кандидата

За участие в конкурса кандидатът е представил списък с 9 публикации с общ обем 332 печатни страници:

- монография „Методика за разследване на терористични актове с взривни устройства” (изд. БСУ, Бургас, 2018) – 1 брой;
- учебно помагало „Перспективи пред обучението по криминалистика” (изд. БСУ, Бургас, 2017) – 1 брой;
- статии, публикувани в Годишник на БСУ и Юридически сборник – 3 броя (едната е под печат);
- доклади от конференции – 4 броя. Три от докладите са представени на международни конференции в чужбина (на английски език) и са публикувани в реферирани списания.

За изготвяне на становище приемам 9-те публикации, тъй като отговарят на изискванията, включително и допълнителните, съгласно Правилника за развитието на академичния състав в БСУ.

Предложените за рецензиране/изготвяне на становища авторски публикации са в 4 тематични направления:

- разследване на терористични актове с взривни устройства – методика, тактика, съдебни експертизи (монографията и публикации №2, №7 и №8);

- проблеми на организацията на съдебните експертизи в България (публикация №4);
- използване на нови компютърни технологии в криминалистичната практика и обучението на студентите (публикации №3, №5 и №6);
- общи теоретични проблеми на разследването на престъпления (публикация №9).

Всички представени за рецензиране/изготвяне на становища публикации на гл. ас. д-р Хр. Павлов са самостоятелни и са негово лично дело.

Монографичната разработка и останалите публикации са резултат от извършени задълбочени теоретични и практико-приложни изследвания. Кандидатът показва владеене и резултатно прилагане на методите на научно изследване.

Ползвани са необходимите нормативни и други правни актове, решения на Европейския съд по правата на човека, решения на Върховния касационен съд по наказателни дела. Проучен е голям обем българска и чуждестранна (на руски и английски език) криминалистична, наказателнопроцесуална и друга научна литература, специализирана литература по въпросите на тероризма, взривните вещества и взривните устройства. Като емпиричен материал са ползвани обобщени резултати от дисертационни и други изследвания на руски автори за терористични актове с взривни устройства, информация за извършени през последните две десетилетия терористични актове в гр. Беслан, Северна Осетия (2004 г.), Лондон (2005 г.) метростанция в Москва (2010 г.), Турция (над 40 атаки от началото на 2016 г.). Брюксел (2016 г. и 2017 г.), както и за атентата на летище „Сарафово” в Бургас (юли 2012 г.).

Стильт на автора е издържан в научно и граматическо отношение. Публикациите се четат с лекота, изложението е с ясно изразени мисли и постановки. Коректно са цитирани използваните публикации на други автори.

С оглед на всичко това считам, че представените трудове отговарят на изискванията за академични публикации.

Кандидатът е посочил 10 станали му известни *цитирания* на 2 негови статии, посветени на проблеми на следствените версии, в книга и статии на руски автори.

Отбелязвам известно на мен цитиране на книгата му „Версията като метод при разследването” (2014 г.) в докторската дисертация „Разследване на убийства, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирани престъпни групи” (2018 г.) на ас. Татяна Станкова от Академията на МВР (под № 55 в библиографската справка на дисертацията, намираща се в явната библиотека на Академията).

Искам да отбележа, че хабилитационният труд и другите публикации на Хр. Павлов, с които участва в конкурса за доцент, са основно от последните две години и още не са станали достатъчно известни в научните и професионалните среди.

2. Теоретични и научно-приложни приноси на кандидата

А. Приноси с теоретична насоченост

Резултатите от проведеното изследване, отразени в монографията „Методика за разследване на терористични актове с взривни устройства”, обогатяват теоретичното криминалистично познание, в частност – раздела относно методиката за разследване на престъпления/частните методики за разследване на отделни видове престъпления. Разработената цялостна криминалистична методика за разследване на такива терористични актове (има само разработки и публикации по отделни въпроси) *е новост за българската криминалистична литература, в което виждам основния и съществен принос на научната продукция на кандидата.*

По отношение елементите на криминалистичната характеристика на терористичните актове с взривни устройства Хр. Павлов възприема с някои изменения предложения от руски автор (Ал. Исаков) модел. Но този модел е разработен на базата

на *собствен анализ* на отделните елементи на криминалистичната характеристика съобразно спецификата на терористичните деяния. Авторът откроява няколко основни групи типични следствено-оперативни ситуации при терористичните актове с взривни устройства, които могат да са характерни за началото на разследването. При анализа на централния (по мое мнение) елемент на криминалистичната характеристика – начина на извършване на престъпното деяние, са разгледани трите му етапа: подготовка, извършване и укриване. Специфичните при терористични взривявания материални следи са разделени в пет самостоятелни групи в зависимост от времето и характера на образуването им и т.н.

Като криминолог искам да отбележа в становището си, че *теоретичен и практически интерес и новост* и за българската криминологична наука е направеният анализ по признаци, които са елементи и на криминологичната характеристика на видовете/типозите престъпления: местата и времето на извършването на терористични актове с взривявания; специфичните характеристики на терористичните формирования или организации, представляващи организирани престъпни групи; личността на терориста самоубиец; жертвите на терористичните актове с взривни устройства. Всъщност не ми е известно в криминологична разработка на български автори да е разработвана материята относно престъпленията, свързани с терористични актове, и тяхната превенция.

Теоретични моменти с криминалистичен и съдебноекспертен характер има и в останалите публикации на кандидата. Специално искам да отбележа статията „Проблеми на прехода от вероятност към достоверност при разкриване на обективната истина при разследването” (публикация №9 от представения за рецензиране списък с публикации). Въпреки че в изложението не може да се намери открит личен теоретичен анализ (авторът е илюстрирал изказани постановки от други автори с примери от разследване на престъпления в България), оценявам високо смелостта на автора да пристъпи към представянето на един изключително важен, но сложен междудисциплинарен проблем, който винаги ще бъде обект на дискусии от различни специалисти.

Б. Приноси с научно-приложна насоченост

Научно-приложните достижения на гл. ас. д-р Хр. Павлов са определено силна страна в неговото научно творчество. Обобщавам ги в четири направления.

Относно разследването на терористични актове с взривни устройства (монографията и публикации №2 и №8 от представения за рецензиране списък с публикации). Теоретичните постановки и представеният чуждестранен опит по разследване на терористични актове с взривни устройства при внедряване в следствената практика са много добра база за подготовка на разследващите органи за качествено и ефективно протичане на разследването на терористични актове. Определени теоретични постановки могат да послужат и при усъвършенстването на наказателнопроцесуалното законодателство.

По-конкретно, с непосредствена приложна значимост в посока на оптимизация на следствено-оперативната дейност са разработките относно: построяването на версии за личността на терориста; типичните места за откриване на следи от престъплението; планирането, организирането и осъществяването на разследването; специфичните черти на неотложните процесуално-следствени действия; различните тактически подходи за извършване на огледа на местопроезшествието; трите основни групи въпроси, които е препоръчително да се зададат на свидетелите по време на техния разпит; типовата програма за координация на действията между органите, които осъществяват антитерористични операции, както и между тях и разследващите органи и т.н.

Всъщност методиката представя обща програма, която включва система от логически свързани типови задачи, насочени към изследването на терористичен акт с взривно устройство, и даваща възможност за пълно изчерпване на обстоятелствата от предмета на доказване.

Относно съдебните експертизи. С базово практико-приложно (на места и теоретично) значение са публикациите на кандидата, в които са разработени въпросите на организацията на съдебните експертизи. В доклада „*Problems in Organizing Forensic Science Expertise in Bulgaria*” (публикация №4) авторът предлага радикална промяна на организацията и на съществуващата нормативна уредба. Предлага се приемането на закон, който да регламентира всички въпроси, свързани с тях и да кодифицира многобройните подзаконовни актове, относими към различните видове експертизи.

В статията „*Назначаване на експертизи при разследване на терористични актове с взривни устройства*” (публикация №7) са представени най-често назначаваните съдебни експертизи при разследване на терористични актове с взривни устройства, както и въпросите, на които може да даде отговор всяка експертиза.

Относно използването на компютърни технологии. Гл. ас. Хр. Павлов, както е удостоверено и в творческата му биография, има задълбочени познания в областта на компютърните технологии. Тези познания той използва и в своята изследователска и преподавателска работа.

В монографията (стр. 137) и доклада „*The Use of New Technologies in Forensic Facial Reconstruction*” (публикация №3) са представени недобре известните засега възможности за използването 3D скенера и 3D принтера за извършване на криминалистична реконструкция на лице по открит череп. Направено е и предложение да бъде създаден специализиран софтуерен продукт за автоматично да изгражда образа на лицето и създаването на база данни с различни елементи от човешките лица.

В доклада „*Using Special Scientific Computer Knowledge in Cyber Investigation*” (публикация №5) е представена ролята на компютърния специалист за качествено и ефективно протичане на разследването на компютърни престъпления от образуването на досъдебно производство до приключване на разследването. Разгледани са и възможностите на компютърно-техническата експертиза.

Относно университетското обучение по криминалистика. Учебното пособие „*Перспективи пред обучението по криминалистика*” (публикация №6) е изключително полезно пособие за преподавателите, други изследователи и хора от практиката. Всъщност такива методически материали, предназначени за преподавателите в различните области на правото и по различни учебни дисциплини няма много. Цялото изложение е с ориентираност към обучението на студентите: организацията и провеждането на практическите занятия; предложените примерни тестове – входящ и по отделните раздели на криминалистиката; представените модели на софтуерни продукти за разработването и въвеждането им в процеса на обучение. Направени са предложения за разработването на 4 такива продукти, като са дадени примери на подходящи за обучението по криминалистика задачи.

Както се вижда, *теоретичните и приложните приноси на гл. ас. д-р Христо Павлов са изцяло в областта на криминалистиката, както и на тясно свързаната с нея сфера на съдебните експертизи.* Това позволява много по-пълно и качествено разработване на изследваните проблеми.

3. Характеристика на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Гл. ас. д-р Христо Павлов ръководи занятия с необходимия хорариум, както следва:

- *семинарни занятия* по учебните дисциплини: „Криминалистика“ (от учебната 2008/2009 г.); „Политика и публична власт“ (от учебната 2008/2009 г.); „Юридически

практикум“ (от учебната 2009/2010 г.); през учебната 2008/2009 г. е провеждал семинари и по учебната дисциплина „Криминалогия“;

- лекционни курсове „Криминалистика“ (от учебната 2015/2016 г. съвместно с проф. д.ю.н. К. Бобев): „Съдебни експертизи“ (от учебната 2016/2017 г. съвместно с проф. д.ю.н. К. Бобев).

Хр. Павлов е завършил успешно множество курсове: „Методология и методи на научните изследвания“; „Търсене и споделяне на научна информация в интернет“; „Достъп и работа с бази данни с научни публикации“; „Технология на оценяване на резултати от обучението на студентите“; „Мултимедийни технологии за разработване и представяне на учебното съдържание“; „Социално-психологически тренинг по реторика, водене на дискусии и общуване“; „Мултимедийни технологии за разработване и представяне на учебното съдържание“. Преминал е обучение за университетски преподаватели за придобиване на умения за въвеждане на компютърна техника в учебния процес и работа в е-среда.

В преподавателската си работа използва съвременни форми и методи на обучение на студентите – тестове, казуси, мултимедийни презентации. Има разработени 4 курса в системата за електронно обучение по дисциплините „Криминалистика“ и „Юридически практикум“.

Уважаван и ценен е от студентите като преподавател. В учебния процес по криминалистика акцентът е върху практическите аспекти на криминалистическите постановки и върху практическите упражнения. Много важни за подготовката на студентите като бъдещи юристи са практическите занятия, които той провежда и ръководи в различните полицейски служби с участието на студентите като поемни лица и в други оперативно-следствени действия.

Хр. Павлов участва в подготовката на учебните програми и на конференциите, организирани от Университета. Избиран е от студентите като научен консултант при изготвянето на доклади за участието им във форуми на линия на студенското научно творчество. Активно участва в кандидатстудентските кампании на БСУ.

Съгласно приложената справка от отдел „Контрол по качеството“ на БСУ, оценките по различни показатели за преподавателската дейност на кандидата от проведените анкети през последните три години са между 3,75 и 3,79 (при максимална оценка 4,00) и 5,77 и 6,00 (при максимална оценка 6,00).

4. Лични впечатления

Поддържам професионални контакти с гл. ас. д-р Христо Павлов още от постъпването му през 2008 г. в ЦЮН на БСУ като асистент по криминалистика на проф. д.ю.н. Костадин Бобев (тогава директор на НИКК-МВР и преподавател по криминалистика в БСУ) и асистент по криминалогия на проф. д-р Байчо Панев. С техните препоръки през 2009 г. той стана член на *Българската асоциация по криминалогия* като представител на криминалистиката, сродна и в тясна връзка с криминалогията наука.

В течение бях на целия процес на разработване на докторската му дисертация „Версията като метод при разследването“ – от подготовката на емпиричното изследване до успешната защита на дисертационния труд през 2014 г. Публикуваната през същата година монография по дисертационната тема, както и методическото пособие „Перспективи пред обучението по криминалистика“ (2017 г.), на което съм един от рецензентите, бяха посрещнати с интерес от преподавателите по криминалистика в Академията на МВР с оглед използването им за целите на учебния процес.

През 2015 г. участвах в конкурсната комисия за провеждане на изпита по криминалистика за главен асистент, на който Христо Павлов се представи отлично.

При подготовката на дисертационния труд, в преподавателската и изследователската си работа Хр. Павлов прояви и продължава да проявява компетентност, амбиция и упоритост. Познава и непрекъснато следи новостите в криминалистичната наука. През годините ми е правило впечатление, че той винаги има ясно поставени цели и планове и е последователен при тяхното осъществяване.

Христо Павлов умее да общува в професионална среда. Във взаимоотношенията с колеги личи възпитание, проявява уважение, умение за изслушване на събеседниците и водене на диалог, езикова култура. Като утвърден вече преподавател притежава много добри умения да говори свободно пред студентска и друга аудитория.

5. Препоръки по отношение на бъдещата работа на кандидата

- В бъдещата си изследователска работа, независимо дали по теоретични или практико-приложни проблеми, да обръща внимание и да отразява в публикациите методологията и методиката на правените от него проучвания със стремеж за откриване и възможно най-пълно използване на съществуваща емпирична информация и данни. Това ще му даде възможност да излиза извън рамките на анализа на чужди мнения, да открива чрез емпириката нови моменти, тенденции, проблеми, положителни или негативни изменения в явленията и в организацията на работа на разследващите и други органи, чиято дейност е относима към проучваните проблеми, да извлича собствени аргументи.

Този подход беше напълно използван при провеждането на дисертационното му изследване върху следствените версии. Това е и важна причина дисертацията му да има собствен и оригинален облик, което прави впечатление на читателите.

- Да продължи да следи материали по проблематиката на терористичните актове, да събира и обобщава данни и да подготвя нови публикации.

- Ясно и категорично да откроява собственото си мнение в публикациите. Да съобразява в по-голяма степен стила на изложение – лекционно-дидактичен и проблемно-аналитичен, съобразно характера и предназначението на публикациите. Личното ми убеждение е, че той има капацитет за разработване и на теоретични проблеми на криминалистиката и съдебнокриминалистичните експертизи и трябва да положи усилия в бъдеще да го развие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Кандидатът по обявения конкурс по криминалистика гл. ас. д-р Христо Павлов Павлов има достатъчна по обем научна продукция с теоретични и приложни приноси на равнището на академичната длъжност „доцент”. Отлично познава съвременното състояние на криминалистиката като научно познание и практика. Има 10-годишен академичен преподавателски опит, работи много добре със студентите и постига добри резултати в обучението.

Оценявайки в съвкупност преподавателската, научноизследователската и научно-приложната дейност на гл. ас. д-р ХРИСТО ПАВЛОВ ПАВЛОВ, давам своята положителна оценка и предлагам на Научното жури да го предложи да заеме академичната длъжност „доцент” в Бургаския свободен университет по професионално направление „Право”, специалност „Криминалистика”.

**Изготвила становището
и член на научното жури:**

(проф. д.ю.н. Юлия Бояджиева)

С о ф и я, 18 юли 2018 г.